

УДК 159.9:316.6

**EDUCATION OF TOLERANCE IN FUTURE SOCIAL WORKERS
ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ****Khomenko L. / Хоменко Л.В.***Ph.D., associate professor /к.пед.н., доцент***Sydorchuk L.P. / Сидорчук Л.П.***teacher / викладач**Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College
of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»
КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. У статті показана необхідність формування у майбутніх соціальних працівників здібності бути толерантними. Толерантність стала однією з моральних основ світового суспільства, а також умовою підвищення якості освіти. Тому необхідно активізувати процес пошуку ефективних механізмів виховання майбутніх соціальних працівників в дусі толерантності.

Ключові слова: толерантність, майбутні соціальні працівники

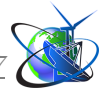
Вступ.

Загально прийнято, що людству не вистачає толерантності, а простіше кажучи взаємоповаги, доброзичливого і терплячого відношення один до одного. Толерантність – це умова неформального функціонування громадянського суспільства і умова виживання людства. В зв'язку з цим виникає необхідність формування у молодого покоління здібності бути толерантними. Тема толерантності не є відкриттям сучасності, це результат накопичення людського досвіду спільного існування на Землі великої кількості народів, країн, культур і цивілізацій. Толерантність стала однією з моральних основ світового суспільства, а також умовою підвищення якості освіти. Тому необхідно активізувати процес пошуку ефективних механізмів виховання в дусі толерантності.

Основний текст.

Толерантність – це терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки. Це повага або визнання рівності інших, відмова від домінування чи насильства. Інакше кажучи, постійні, цілеспрямовані зусилля для створення такого інформаційного поля, яке б культивувало в людині і суспільстві настанову на самообмеження, злагоду та співробітництво, на емоційну мобілізацію на злагоду культур. Це також визнання легітимності законних інтересів іншого, що не розходяться з мораллю, і відвертість по відношенню до його досвіду, готовність до діалогу і до розширення власного досвіду у цьому випадку[1].

Проблема толерантності ґрунтовно досліджується вітчизняними та російськими вченими і педагогами, а саме: перехід від авторитарної педагогіки до педагогіки співробітництва і толерантності (О. Безносюк і В. Калошина); феномен толерантності в системі міжетнічних відносин (С. Бондирева); місце толерантності у системі ціннісно-цільових пріоритетів освіти (Б. Гершунський); шляхи виховання толерантної особистості в полікультурному суспільстві

(О. Грива); толерантність у контексті педагогічної культури викладача ВНЗ (А. Коржуєва, Н. Кудзієва та В. Попкова); поширення толерантності у поліетнічному суспільстві (І. Кресіна, О. Майборода, Т. Пилипенко, М. Товта, Р. Чілачава); проблема толерантності в християнській етиці (В. Пісоцький); толерантність у ракурсі соціальної цінності у молодіжній свідомості (О. Швачко).

Для виховання толерантності необхідні люди, готові повести за собою власним прикладом. Про те, що суспільству необхідні зразки для наслідування, які будуть стимулювати не тільки думки, а й дії, вчинки, пише Ю. А. Шрейдер: «Без людських зразків вищої моральності не виникає елементарне просвітництво, а зберігаються підвалини піддаються розмивання часом... Точно так само мораль не може зберегтися в суспільстві, де відсутні абсолютні моральні орієнтири і подвижники, готові йти на жертву заради проходження цим орієнтирам. У такому суспільстві і елементарна порядність стає рідкісним явищем» [2].

Прояви нетерпимості або інтолерантності сучасні західні мислителі вбачають, насамперед, у нерівності, яке «базується на винятковій цінності власних думок, що протиставляються тому, що інша людина може думати, вірити, робити» [3].

Толерантність передбачає прийняття іншого таким, яким він є. І подібно до того, як психолог, не ідентифікуючи з клієнтом, приймає його і слід за ним, толерантність передбачає такий же уявний рух до розуміння. При цьому зовсім не відмовляючись від власної позиції, але і не нав'язуючи її партнеру. Зразковим є визначення толерантності С. Мендаса як «навмисного допущення або утримання від перешкоджання діям, розглянутим ... навіть як помилкові з моральної точки зору» [3].

Сьогодні, ймовірно, необхідно подумати про формування нової культури відносин у нашому суспільстві, побудованої на певних принципах толерантності.

Вихідні принципи толерантності. До цих принципів слід, насамперед, віднести:

- Відмова від насильства як неприйнятної засобу залучення людини до якої-небудь ідеї;
- Добровільність вибору, акцент на щирості його переконань, «свобода совісті». Подібно до того як у християнстві «проповідь і приклад» є способами звернення в свою віру, ідея толерантності може стати своєрідним орієнтиром, свого роду прапором руху, об'єднуючим однодумців. При цьому не слід засуджувати чи звинувачувати тих, хто ще не «просвічений»;
- Вміння примусити себе, не примушуючи інших. Страх і примус ззовні не сприяють в цілому стриманості і терпимості, хоча в якості виховного фактора в певний момент дисциплінують людей, при цьому формуючи певні звичаї;
- Підпорядкування законам, традиціям і звичаям, не порушуючи їх і задовольняючи суспільні потреби. Підпорядкування законам, а не волі

володаря чи більшості видається важливим фактором розвитку і руху в потрібному напрямку;

- Прийняття іншого, який може відрізнятись по різних ознаках – національним, расовим, культурним, релігійним і т.д. І як свідчить ще Біблія, «як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть і ви з ними». Толерантність кожного сприяє рівновазі і цілісності суспільства, розкриття всієї повноти його частин і досягненню «золотої середини» на основі золотого правила моральності.

Важливим завдання вищої школи є підготовка кадрів, орієнтованих на викладання в дусі толерантності. Для цього необхідно розширювати «науковий рух», в який добровільно на ґрунті зацікавленості в позитивному розвитку будуть включені однодумці, які підтримують цей рух, – викладачі, аспіранти, студенти. Програми в галузі освіти повинні сприяти покращенню взаєморозуміння, зміцненню терпимості у відносинах як між окремими людьми, так і між різними групами (віковими, етнічними, соціальними, культурними, релігійними). З цією метою важливо ввести в програму відповідних курсів вузівських дисциплін (соціальної психології і педагогіки, психології особистості, акмеології і конфліктології, етнопсихології та етнопедогогіки, культурології та релігієзнавства, ну і, звичайно ж, психодіагностики) відповідні аспекти розгляду толерантності.

Виховання як процес взаємодії, а не впливу пов'язаний з толерантністю – з терпінням і терпимістю, що дають поживу для роздумів і розвитку. Це навчання таким способам поведінки і реагування, які не завдають шкоди іншому, які враховують цього іншого.

Результативність навчання у вищій школі в значній мірі обумовлена діяльністю педагогів і залежить від педагогічних здібностей, в тому числі до сприйняття інновацій вузівського навчання, до яких належить виховання толерантної поведінки студентів. Особливість педагогічної діяльності викладача вузу проявляється в умінні виявити педагогічні факти, ситуації, явища, проникнути в їх природу, в сутність, створити моделі таких фактів і ситуацій, проектувати або прогнозувати можливі результати в їх прояві або протіканні і розуміти свою роль в цьому процесі.

Виховання толерантності тісно пов'язане з проблемою морального становлення особистості студента, формуванням духовних і моральних якостей. У сучасному освітньому просторі домінує гуманізація як науковий напрямок і як освітня парадигма. Гуманізація освіти передбачає спрямованість навчального процесу на розвиток особистості, на формування у неї механізмів самовиховання і самонавчання через задоволення її базових потреб. Відповідно, в якості одного з найважливіших способів вдосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі буде виступати його індивідуалізація, що припускає психологічно комфортні міжособистісні відносини в навчальному процесі, реалізацію творчого потенціалу студентів.

Викладач формує світогляд студентів, тобто розвиває його рефлексію, усвідомлення себе носієм суспільних цінностей, суб'єктом діяльності і корисною особистістю. Отже, викладачу необхідно посилювати діалогічність

навчання, створювати умови можливості відстоювати свою думку, погляди і життєві позиції в навчально-виховній роботі зі студентами. Саме в цьому віці найбільш доцільно виховувати в особистості компоненти толерантності, такі як активність, усвідомленість, повагу, прийняття значущого іншого, самовладання.

Дослідження толерантності актуально в контексті стратегічного завдання виховання майбутнього фахівця у вищій школі. У вивченні і формуванні толерантності можна сформулювати наступні положення: толерантність як педагогічний феномен володіє складною структурою; толерантність може бути позначена в якості мети виховання, як в загальнокультурній, так і в професійній сферах; толерантність особистості проявляється у формах поведінки (відкритість, солідарність, увагу до оточуючих, готовність вислухати точку зору іншого, терпимість, прийняття «інакшості», усвідомлення множинності істини); провідним засобом виховання толерантності є педагогічна ситуація взаємодії, що включає різноманіття поглядів учасників і вимагає від них здатності до підтримки один одного, суб'єкт-суб'єктним ставленням і ін.

Сьогодні виховання толерантної культури має пронизувати діяльність усіх соціальних інструментів і в першу чергу тих, які мають безпосередній вплив на формування особистості майбутнього фахівця.

У сучасному студентському середовищі можуть і повинні бути сформовані гуманістичні цінності і реальна готовність до моральної поведінки. Таким чином, виховний процес необхідно спрямувати на формування у майбутніх фахівців етнокультурної компетентності. Отже, треба визнавати принцип плюралізму, мати знання про інші народи і культури, розуміти їх своєрідність. Подібна компетентність досягається за допомогою умінь і навичок поведінки, які сприяють ефективному міжнаціональному і міжконфесійному взаємопорозумінню та взаємодії.

Висновки.

Сучасний студент повинен правильно сприймати єдність людства, взаємозв'язок і взаємозалежність всіх і кожного на планеті, поважати права, звичаї, погляди і традиції інших людей, знайти своє місце в життєдіяльності суспільства, не завдаючи шкоди і не ущемляючи прав інших людей. Ці закономірності визначають виховну роботу з вироблення толерантних відносин у студентському середовищі. Нестабільний початок ХХІ століття загострив соціальні проблеми, в числі яких опинився людський фактор. Перш за все, мова йде про гуманістичну мораль, піднімає людину праці і виключає посягання на його гідність. Провідним чинником гуманістичної моралі є толерантність, толерантне ставлення до різних етносів і конфесій, традицій і ідеалів. Звідси випливає необхідність опори на соціопсихологопедагогічний підхід до виховання толерантної культури студентів в системі педагогічної освіти.

Література:

1. Haluzinska M.I Monograph..INNOVATIVE APPROACHES TO PERSONAL DEVELOPMENT AND HEALTH IMPROVEMENT Book 4. Part 10.2021. Karlsruhe, Germany.

2. Крамська З.М., Галузінська М.І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи. Умань: Видавець Сочинський М.М., 2021. 238 с.

3. Mendus S. Toleration / S. Mendus // Encyclopedia of Ethics. New-York; London, 1992. P. 1251.

Literature:

1. Haluzinska M.I Monograph..INNOVATIVE APPRQACHES TO PERSONAL DEVELOPMENT AND HEALTH IMPROVEMENT Book 4. Part 10.2021. Karlsruhe, Germany.

2. Kramaska Z.M., Galuzinska M.I. Pedagogical skill of a teacher of a higher school. Uman: M.M. Sochinsky Publisher, 2021. 238 p.

3. Mendus S. Toleration / S. Mendus // Encyclopedia of Ethics. New York; London, 1992. P. 1251.

***Abstract.** The article shows the need to develop the ability to be tolerant in future social workers. Tolerance has become one of the moral foundations of world society, as well as a condition for improving the quality of education. Therefore, it is necessary to intensify the process of finding effective mechanisms for educating future social workers in the spirit of tolerance.*

***Key words:** tolerance, future social workers*